

Ημερομηνία: 20/6/2019

ΠΜΣ Πολιτικής Επιστήμης και Κοινωνιολογίας

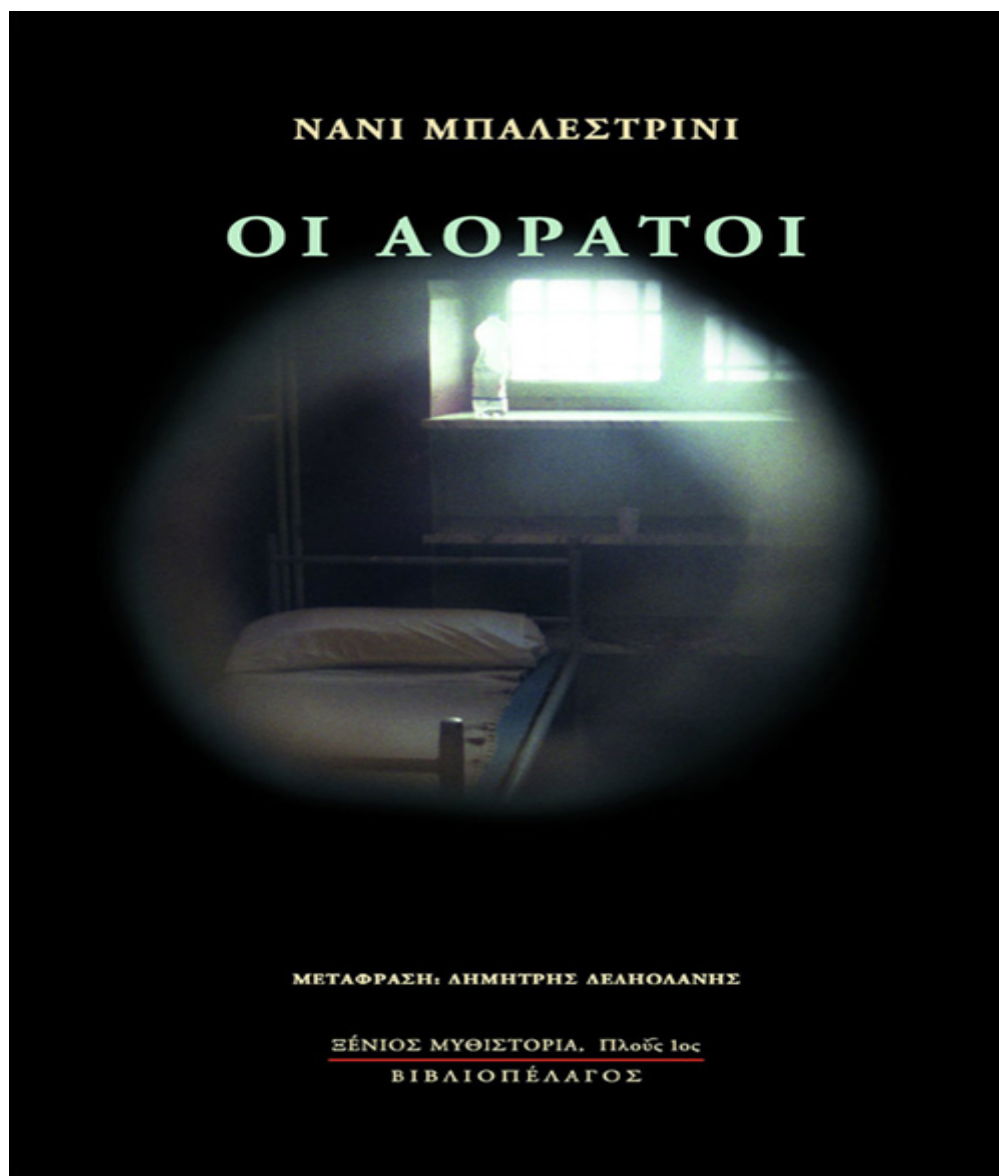
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Μάθημα: Ανάγνωση Κειμένων: Ζητήματα Ύφους

Ναταλία Πετρίτη (ΑΜ: 18514)

**Ανάλυση ζητημάτων ύφους και γραφής στο λογοτεχνικό έργο
«Οι Αόρατοι», του Νάνι Μπαλεστρίνι**

Λίγα λόγια για το συγγραφέα:

Εξέχουσα προσωπικότητα της Ιταλικής διανόησης, ο ποιητής, συγγραφέας και πολιτικός ακτιβιστής, Νάνι Μπαλεστρίνι, γεννήθηκε στο Μιλάνο το 1935. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1950 κιάλας η παρουσία του στα γράμματα υπήρξε έντονη, με συμμετοχή του σε έντυπα του ανταγωνιστικού κινήματος της εποχής, ενώ παράλληλα συμμετείχε σε πρωτοποριακές λογοτεχνικές κινήσεις που τότε έκαναν την εμφάνισή τους στην Ιταλία.

Το 1969, ο Μπαλεστρίνι ιδρύει μαζί με τον Τόνι Νέγκρι και άλλες πολιτικές προσωπικότητες, την οργάνωση Potere Operaio (Εργατική Εξουσία), που το 1973 μετεξελίσσεται στην Autonomia Operaia (Εργατική Αυτονομία). Στις 7 Απριλίου του 1979 κατηγορείται μαζί με άλλα μέλη για συμμετοχή σε τρομοκρατική οργάνωση και ένοπλη συμμορία, αλλά και συμμετοχή σε 19 δολοφονίες, μεταξύ των οποίων αυτή του Ιταλού πρωθυπουργού, Άλντο Μόρο. Η σκευωρία σε βάρος των μελών της Autonomia Operaia θα είχε σαν αποτέλεσμα ο Μπαλεστρίνι να καταφύγει στη Γαλλία, διασχίζοντας πεζός τις Άλπεις, και έπειτα στη Γερμανία. Η επιστροφή του στην Ιταλία θα ερχόταν το 1984 πια, μετά από άρση της δίωξης εναντίον του, λόγω έλλειψης αποδεικτικών στοιχείων.

Ο Νάνι Μπαλεστρίνι υπήρξε μέλος του Gruppo '63, της ομάδας προέλευσης του ιταλικού λογοτεχνικού κινήματος της Neoavanguardia, η οποία χαρακτηρίστηκε από την απόρριψη του καπιταλισμού και της επέλασής του που διαφαινόταν εκείνη την εποχή στη χώρα, αλλά και από το ριζοσπαστικό πειραματισμό με τη γλώσσα, τόσο στην πεζογραφία όσο και στην ποίηση. Οι καλλιτέχνες που στρέφονταν προς αυτό το ρεύμα δεν συγκρότησαν ποτέ κάποιο маниφέστο της κίνησής τους, ωστόσο εμφάνιζαν αρκετά κοινά στοιχεία με αυτά των φουτουριστών. Ο Μπαλεστρίνι, μαζί με προσωπικότητες της ομάδας όπως ο Umberto Eco, θα προχωρούσε σε μια επαναστατική χρήση της γλώσσας, εφαρμόζοντας τεχνικές όπως αυτή του κολάζ και της θραυσματικής γραφής, παράγοντας έργα μέσα από τα οποία θα αποτυπώνονταν οι κοινωνικές μεταβολές της ιταλικής κοινωνίας στις δεκαετίες του '60 και του '70, όπως και οι πολιτικοί αγώνες για τον μετασχηματισμό των κοινωνικών δομών και του χώρου της εργασίας.

Έγινε ευρέως γνωστός χάρη στο πρώτο του μυθιστόρημα, *Vogliamo tutto*¹, που κυκλοφόρησε το 1971, και περιγράφει τους αγώνες και τις συγκρούσεις των εργατών στο εργοστάσιο αυτοκινήτων της FIAT κατά τη διάρκεια του λεγόμενου «καυτού φθινοπώρου» της ιταλικής ιστορίας. Στη συνέχεια θα κυκλοφορούσε το *Gli invisibili*², το ύφος και τη γραφή του οποίου θα αναλύσουμε στη συνέχεια.

«Οι Αόρατοι»

Το μυθιστόρημα «Οι Αόρατοι» του Νάνι Μπαλεστρίνι κυκλοφόρησε το 1987. Κεντρικό θέμα του βιβλίου αποτελεί η γενιά που συμμετείχε στις κινηματικές διεργασίες του 1977 στην Ιταλία, μια γενιά που από τον ιταλικό Μάη του '68 κιόλας ονειρευόταν την επανάσταση απέναντι στην αστική εξουσία, για να ηττηθεί πλήρως στις αρχές της δεκαετίας του '80, υποκύπτοντας τόσο στην κρατική καταστολή, όσο και στις ίδιες τις εσωτερικές της αντιφάσεις και διαφωνίες.

Το μυθιστόρημα είναι βασισμένο σε μαρτυρίες του Sergio Bianchi, μέλους του κινήματος της Ιταλικής Αυτονομίας, τον οποίο ο Μπαλεστρίνι γνώρισε στη Γαλλία όπου είχαν καταφύγει και οι δύο για την αποφυγή της σύλληψής τους.

Στο βιβλίο παρακολουθούμε μέσα από την πρωτοπρόσωπη αφήγηση του πρωταγωνιστή του, Sergio, τις ταχύτατες πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις της δεκαετίας του 1970, με αποκορύφωμα τις επαναλαμβανόμενες απεργίες, τις καταλήψεις δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων, τις κοινοτικές συνελεύσεις, αλλά και την άγρια καταστολή της αστυνομίας, που θα οδηγούσε σε φυλάκιση μεγάλο μέρος των συμμετεχόντων στο κίνημα. Όλα τα παραπάνω γίνονται μέσα από την παρακολούθηση μιας ομάδας νεαρών μελών του κινήματος που συμμετέχει ο Sergio, σε ένα χωριό έξω από το Μιλάνο, που ξεκινά την πολιτική της δραστηριότητα στο σχολείο, για να μεταφέρει τον αγώνα της στη δουλειά, στις καταλήψεις και σε έναν αυτοδιαχειριζόμενο ραδιοφωνικό σταθμό, μέχρι το κάθε ένα από τα μέλη της να πάρει το δρόμο του στον ένοπλο αγώνα, στην ιδιώτευση ή στην αγκαλιά της ηρωίνης.

---

¹ Στα ελληνικά «*Τα θέλουμε όλα*».

² Στα ελληνικά «*Οι Αόρατοι*».

Η γραφή του Μπαλεστρίνι

Ο Μπαλεστρίνι, εμπνευσμένος από την πολιτική της αυτονομίας, απαιτεί μέσα από το έργο του μια επαναδιαπραγμάτευση της δυαδικότητας μεταξύ ατομικού και συλλογικού, κάτι που επιτυγχάνεται μέσα από τον τρόπο γραφής του και το σταδιακό πέρασμα από την αφήγηση σε α' ενικό στην αφήγηση σε α' πληθυντικό.

Εμπνευσμένο από το λογοτεχνικό μοντερνισμό, το στυλ γραφής του χαρακτηρίζεται από την έλλειψη διαλειμμάτων και σημείων στίξης στην αφήγηση, γεγονός που οδηγεί στην παραγωγή ενός λόγου χειμαρρώδους, εστιασμένου αποκλειστικά στα λόγια των πρωταγωνιστών, που δημιουργεί την απαραίτητη ατμόσφαιρα έντασης και προσφέρει παραστατικότητα. Επιπλέον, ο συγγραφέας εκμεταλλεύεται πολλές εξωλογοτεχνικές πηγές για το βιβλίο, όπως προκηρύξεις και εφημερίδες της εποχής, εμπλουτίζοντας έτσι την εμπειρία του αναγνώστη για την περίοδο εκείνη.

Η γραφή του Μπαλεστρίνι γίνεται πολλές φορές συνειρμική, παρατηρείται κάποιες φορές αυτονομία παραγράφων με στόχο την απόδοση έντασης, ενώ δεν είναι λίγες οι φορές που κάνει την εμφάνισή του ο ενδιάθετος λόγος, ο λόγος δηλαδή που ανταποκρίνεται στις σκέψεις των προσώπων της ιστορίας και όχι σε πραγματικούς διαλόγους.

Τέλος, δεν είναι λίγες οι φορές που η γραμμικότητα της αφήγησης διασπάται, ως ένα μέσο διατήρησης της προσοχής του αναγνώστη, χωρίς ωστόσο να είναι δυνατό μέσα από το κείμενο να γίνει σαφής τοποθέτηση της ιστορίας σε μια περιορισμένη χρονικά και γεωγραφικά εμπειρία.

Οι «Αόρατοι» του Μπαλεστρίνι ανήκουν με έναν τρόπο στην παράδοση του επικού μυθιστορήματος, που σκοπό έχει να αφηγηθεί μια συλλογική ιστορία, παραμερίζοντας τον ατομικισμό του εκάστοτε χαρακτήρα και επενδύοντας στη συλλογική εμπειρία της εξεγερσιακής περιόδου της ιταλικής αυτονομίας. Έτσι, η γλώσσα του συλλογικού πρωταγωνιστή ανταποκρίνεται σε αυτή των πραγματικών προσώπων που συμμετέχουν την περίοδο εκείνη στο κίνημα, ενώ η αφήγηση προσιδιάζει στον προφορικό λόγο των προσώπων αυτών, δίνοντας στον αναγνώστη την εντύπωση πως παρακολουθεί από κοντά έναν πραγματικό τους διάλογο.

